

4.2 Weerstandvermogen en risicobeheersing

In het kader van de aanvragen aanvullende uitkering artikel 12 van de afgelopen jaren is uitgebreid stilgestaan bij de weerstandscapaciteit van de gemeente en is een oordeel gegeven over het weerstandsvermogen.

Met de inspecteur artikel 12 is gesproken over de mogelijkheden voor Ten Boer om risico's die er zijn voldoende af te kunnen dekken zonder weer een beroep op artikel 12 te moeten doen.

In het artikel 12 rapport voor het jaar 2016 zijn de diverse mogelijkheden benoemd.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit per 1-1-2018 bedraagt:

Bestanddeel	Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Negatieve algemene reserve	-4.000.000	0
Algemene reserve	500.000	0
Onvoorzien	44.000	0
Bestemmingsreserves	75.000	0
Stille reserves	1.000.000	0
Onbenutte belastingcapaciteit	0	0
Totaal	-2.381.000	0

Negatieve algemene reserve

De negatieve algemene reserve is ontstaan door de afboeking op de gronden Woldwijk en het instellen van een voorziening ten behoeve van het plan Dijkshorn.

De negatieve reserve bedraagt na ontvangst van de aanvullende uitkering 2016 € 4 miljoen. In de begroting 2018 en volgende jaren is jaarlijks € 400.000,00 beschikbaar waardoor de negatieve reserve in 10 jaar kan worden afgeboekt.

Algemene Reserve

In de begroting 2018 gaan wij uit van een stand van de algemene reserve van € 500.000,00. Dit is de vrije ruimte naast het af te boeken bedrag aan negatieve reserve.

Onvoorzien

In de begroting 2018 is een bedrag van € 44.000,00 aan onvoorzien opgenomen. De omvang van het bedrag is gebaseerd op de artikel 12 norm. Dit budget is bestemd om incidentele tegenvallers binnen de begroting op te vangen. Daarnaast kan de post onvoorzien worden ingezet voor kleine uitgaven conform de regels KIIA.

Bestemmingsreserves

De omvang van de bestemmingsreserve wordt per 1-1-2018 geraamd op € 1,4 miljoen.

Een bestemmingsreserve is een reserve waar door de raad een bepaalde bestemming aan is gegeven. In principe kan de raad de gegeven bestemming en de omvang aanpassen tot aan het moment dat er verplichtingen worden aangegaan. Als er verplichtingen zijn aangegaan dan is de reserve niet meer vrij besteedbaar.

Een bedrag van € 927.000,00 is bestemd voor de bouw van de nieuwe school.

De bestemmingsreserve Essent ad € 83.000,00 kan pas in 2019 worden besteed. Tegenover deze reserve staat een verstrekte lening Enexis BV. Deze reserve valt bij aflossing (in 2019) van de lening vrij en kan dan pas worden besteed.

Het plusfonds is volledig bestemd en kan niet vrij worden ingezet.

Tegenover de reserve bijdrage regeling dorpshuizen staat een verplichting. Dorpshuizen hebben recht op een bijdrage op grond van deze regeling eens in de 10 jaar.

De reserve WWB-inkomensdeel is een reserve die in het verleden is opgebouwd uit overschotten op de rijksvergoeding die wij krijgen voor bekostiging bijstand. De reserve is de afgelopen jaren gebruikt voor incidentele projecten binnen het taakveld bijstand. Het restant kan meegenomen worden in de berekening van de weerstandscapaciteit.

De reserve zorguitgaven WMO 18+ kan vrijelijk worden bestemd. Dit geldt ook voor de reserve speelvoorzieningen.

Vrij besteedbaar is een bedrag van afgerond € 150.000,00. Bij volledige vrije besteding gaat de gemeente extra risico lopen. Daarom wordt 50% meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit.

Stille reserves

Stille reserves zijn activa die onder de opbrengstwaarde of tegen nul zijn gewaardeerd. In andere woorden: de boekhoudkundige waarde is lager dan de reële waarde. De activa moeten direct verkoopbaar zijn als men dat zou willen. De winst bij verkoop is eenmalig vrij inzetbaar. De stille reserves van de gemeente Ten Boer worden op voorhand niet meegenomen bij het bepalen van de weerstandscapaciteit omdat ze moeilijk kwantificeerbaar zijn en omdat de meeste activa niet verkoopbaar zijn omdat ze gebruikt worden voor gemeentelijke activiteiten.

Ook bij financiële activa kan sprake zijn van stille reserves. Bij de financiële activa hebben we het over aandelen en deelnemingen. Op onze balans zijn de volgende aandelen en deelnemingen opgenomen.

Enexis Holding	35.527,00
Essent Milieu	1,00
PBE bv	1,00
Vordering Enexis bv	5,00
Verkoop vennootschap bv	5,00
CBL vennootschap bv	5,00
Claim staat vennootschap bv	5,00
Waterleidingbedrijf	1.361,34
Bank Nederlandse Gemeenten	8.775,20
	<u>45.685,54</u>

Bij een eventuele verkoop van de aandelen/deelnemingen kan winst ontstaan. Binnen de vereniging van aandeelhouders (VEGANN) komt de verkoop van de aandelen met enige regelmaat aan de orde. Onze gemeente zou t.z.t. een besluit kunnen nemen om tot verkoop van de aandelen over te gaan. In het kader van de fusie van de gemeente Bellingwedde en Vlagtwedde besloot de laatstgenoemde gemeente in het jaar voorafgaand aan de fusie tot de aankoop van de aandelen Enexis die in bezit waren van Bellingwedde. Hiermee was een transactie gemoeid van € 1,1 miljoen. Bellingwedde beschikte over een even groot aandelenpakket als Ten Boer. De a.s. herindeling met Groningen en Haren kan ook voor ons de mogelijkheid bieden deze stille reserve te gelde te maken. Bij verkoop vervalt de structurele inkomst van de dividenduitkering. Een deel van de opbrengst bij verkoop zou moeten worden gebruikt om dit structurele verlies te compenseren.

In bovenstaande tabel hebben wij € 1 miljoen opgenomen aan stille reserves.

Onbenutte belastingcapaciteit

Bij onbenutte belasting capaciteit dient gedacht te worden aan de ruimte die beschikbaar is binnen het belastinggebied van de gemeente. We hebben het in zijn algemeenheid over structurele ruimte. Er kan sprake zijn van een incidenteel voordeel indien in een bepaald jaar door bijvoorbeeld een groot

project extra bouwleges worden ontvangen. In het kader van de bepaling van de weerstandscapaciteit wordt geen rekening gehouden met incidentele ruimte.

Rioolheffing

Voor de bepaling van de hoogte van de rioolheffing worden de kosten voor 100% meegenomen. Binnen de rioolheffing is daarom geen onbenutte belastingcapaciteit aanwezig.

Afvalstoffenheffing

De opbrengsten afvalstoffenheffing dekken de kosten inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval voor 100%. Ook bij de afvalstoffenheffing is geen onbenutte belastingcapaciteit aanwezig.

Onroerende zaakbelasting

In de begroting 2018 is rekening gehouden met een verhoging van de opbrengsten OZB met 1,6%.

Ten Boer zit met de opbrengst OZB op de 140% norm conform de eis die is gesteld door de inspecteur artikel 12.

In het rapport artikel 12 2016 wordt aangegeven dat een verdere verhoging van de OZB naar 150% van het landelijk gemiddelde € 75.000,00 aan extra inkomsten per jaar zal geven.

Hier zit uiteraard ruimte, maar gelet op de belastingdruk die er al is nemen wij deze ruimte niet op in de tabel.

Onbenutte belastingcapaciteit samenvattend

Gelet op bovenstaande kan worden geconcludeerd dat er geen onbenutte belastingcapaciteit beschikbaar is.

Risico's

In de raad van 24 juni 2010 is de nota weerstandsvermogen door de raad vastgesteld. Daarin zijn de belangrijkste risico's beschreven. Jaarlijks worden de risico's in de begroting en jaarrekening geactualiseerd.

Onderstaand geven wij u een actualisatie van de risico's die er zijn voor 2018.

1. Gemeenschappelijke regelingen

Onze gemeente participeert in een aantal gemeenschappelijke regelingen. Het financiële risico voor de gemeente is dat er niet volledig inzicht is in de financiële positie van de verbonden partij en dat de gemeente geconfronteerd kan worden met hogere bijdragen dan begroot.

2. Bodemsanering

De gemeente werkt mee aan dit provinciale project om inzicht te krijgen in mogelijke ernstig verontreinigde locaties en spoedlocaties (ernstig verontreinigde locaties waarvan de sanering spoedeisend is). De veroorzaker of eigenaar is verantwoordelijk voor verder onderzoek en eventuele sanering. Er kunnen vervolgcosten uit dit project voortvloeien indien de gemeente eigenaar is van een ernstig verontreinigde locatie dan wel dat de provincie een bijdrage vraagt voor het gezamenlijk oplossen van een milieu hygiënisch dan wel dynamisch knelpunt. De kans dat dit zich zal voordoen achten wij klein.

Wij constateren dat er nog steeds problemen zijn bij de voormalige stortplaats Woltersum. Wij gaan er van uit dat eventuele kosten die daar gemaakt moeten worden voor rekening van de provincie en de gemeente Groningen komen.

3. Grondexploitatie

Vanaf 2013 is alleen het plan Dijkshorn nog in exploitatie. Voor het tekort heeft de raad een voorziening ingesteld. In de raadsvergadering van 28 juni 2017 heeft de raad de grondexploitatie Dijkshorn opnieuw besproken en vastgesteld.

Het plan is gebaseerd op een uitgiftetermijn van 10 jaar. Verwachting is dat 25 kavels niet meer zullen worden uitgegeven. Deze zijn in 2016 afgewaardeerd naar € 5,00 per m². Ook de uitgiftebedragen per m² zijn in 2016 aangepast (sluiten beter aan op de prijzen uit de regio).

Het tekort op Dijkshorn bedraagt op basis van de nieuwe berekening 2017 € 6,2 miljoen. Hiervoor is een voorziening ingesteld. Door de besluitvorming in 2016 is het risico op Dijkshorn fors teruggelopen. Het Centrumplan is in 2012 afgesloten. De resterende bouwterreinen moeten de komende jaren nog worden uitgegeven. Een eventueel risico is het niet volledig ontvangen van subsidies en dat terreinen niet worden uitgegeven. Het risico bedraagt de huidige boekwaarde van het plan, groot € 157.000,00.

4. Gronden (nog niet in exploitatie)

In de jaarrekening 2012 zijn de gronden Woldwijk afgewaardeerd naar landbouwwaarde.

Gerekend is met een bedrag van € 3,50 per m². De totale waarde bedraagt € 1.307.000,00.

De waardering van € 3,50 per m² is gebaseerd op een door een derde partij uitgebrachte taxatierapport. Risico is een verdere daling van waarde landbouwgronden. Op dit moment is dat niet aan de orde.

5. Openeinde regelingen

Binnen onze begroting kennen we een aantal openeinde regelingen. Kenmerk van zo'n regeling is dat het moeilijk voorspelbaar is of de werkelijke uitgaven in de pas blijven lopen bij de raming doordat de mate van gebruik vooraf niet duidelijk is. Regelingen waarbij wij risico lopen zijn: WMO huishoudelijke hulp en woon- en leefvoorzieningen, WWB-inkomensdeel en het leerlingenvervoer.

We zien een stabilisatie bij het aantal aanvragen WWB-inkomensdeel. Het risico tot nu toe is maximaal 7,5% van de rijksvergoeding die wij krijgen. Daar overheen kan de gemeente een beroep doen op een aanvullende uitkering (vangnetregeling). Daarnaast is voor de uitvoering WWB-inkomensdeel een reserve gevormd waardoor een overschrijding kan worden opgevangen. De omvang van de reserve per 1-1-2018 wordt geraamd op € 10.000,00.

We zien dat het beroep op de regelingen WMO-voorzieningen stabiliseert. De budgetten sociaal domein die staan opgenomen in de begroting 2018 zijn gebaseerd op de inhoud van de notitie "Ontwikkelingen sociaal domein" die is besproken en vastgesteld in de raad van 27 september 2017. Hiermee lijken de budgetten voldoende in de begroting te zijn opgenomen. We hebben een risicoreserve WMO 18+ opgenomen van € 83.000,00.

Het budget voor leerlingenvervoer hebben wij in de begroting 2017 op basis van de feitelijke ontwikkelingen aangepast. Het is lastig in te schatten hoeveel kinderen gebruik gaan maken van deze voorziening m.i.v. het schooljaar 2018/2019. Voor het lopend schooljaar is verwachting dat het beschikbare budget voldoende is.

6. Onderhoud gemeentelijke bezittingen

In de begroting 2018 zijn de onderhoudsbudgetten opgenomen conform de notitie beheerplannen die is opgesteld in het kader van het artikel 12 traject. Het risico voor te lage onderhoudsbudgetten in de begroting is daardoor geminimaliseerd.

7. Het sociaal domein

Met ingang van 2015 heeft het rijk taken overgedragen aan de gemeente. Het betreft hier taken WMO/AWBZ, Jeugdzorg en Participatiewet. Door de raad is op 27 september 2017 de nota "Ontwikkelingen Sociaal Domein" besproken en vastgesteld. De bestaande budgetten voor de uitvoering taken sociaal domein zijn op basis van feitelijke ontwikkelingen geactualiseerd.

We hebben een reserve Zorguitgaven WMO 18+. De omvang van deze reserve bedraagt € 83.000,00. Deze reserve is bestemd voor afdekking risico's binnen het taakveld WMO/AWBZ.

Voor eventuele tekorten jeugdzorg hebben wij geen reserve meer beschikbaar.

De reserve die we hadden voor afdekking risico's jeugdtaken is toegevoegd aan de algemene reserve op verzoek van de inspecteur artikel 12. Ging om een bedrag van € 174.000,00. We zien dat er bij het RIGG tekorten gaan ontstaan. In de begroting 2018 houden wij rekening met een tekort van

€ 161.000,00. Daarmee lijkt het risico tekorten op jeugdzorg te zijn afgedekt. De uitvoering van de taken participatiewet brengt nauwelijks risico's met zich mee.

8. Garanties leningen

In de nota weerstandsvermogen is het onderdeel "Garanties leningen" niet opgenomen. De gemeente loopt een risico dat er een aanspraak wordt gedaan op de verstrekte garanties. Wij achten de kans bij ongewijzigd beleid klein dat dit zich gaat voordoen. Een groot deel van de verstrekte garanties valt onder de borgstelling van de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw. De afgelopen jaren is er geen beroep gedaan op de verstrekte garantstellingen.

9. Gebouw Sportlaan 2 Ten Boer

Het risico ten aanzien van de boekwaarde is komen te vervallen doordat dit jaar is besloten € 117.000,00 af te boeken op de boekwaarde. In afwachting van besluitvorming over mogelijke verkoop van het gebouw is er geen onderhoudsbedrag opgenomen in de begroting. Wel staat in de begroting een bedrag van € 2.500,00 jaarlijks aan toevoeging reserve bijdrageregeling dorpshuizen. Onderhoud kan uit dit bedrag gedekt worden.

10. Boerderij en woning Woldwijk

Bij de verwerving van de gronden Woldwijk in 2006/2007 zijn ook de boerderij en bijbehorende woning gekocht. De boerderij en de woning staan op de balans (boekwaarde 1-1-2018) van de gemeente voor respectievelijk € 363.000,00 en € 104.000,00. Samen € 467.000,00. Jaarlijks wordt er € 16.000,00 afgeschreven op de boekwaarde. De panden zijn langdurig ondergebracht in de coöperatie Woldwijk. Het risico op boekwaardeverlies bij verkoop op termijn lijkt daarmee gering.

11. De Lessenaar Ten Post

De openbare basisschool De Lessenaar te Ten Post is in 2014 gesloten, waardoor het gebouw is teruggevallen naar de gemeente. Het gebouw heeft een boekwaarde van € 122.000,00 per 1-1-2018. Bij verkoop is het de vraag of de opbrengst voldoende zal zijn om de boekwaarde en bijkomende kosten te dekken.

12. Bibliotheek

De bezuiniging op de bibliotheek is verlaagd naar € 20.000,00. Van dit bedrag wordt € 7.000,00 opgelost door biblionet. Blijft over een bedrag van € 13.000,00. De dekking van dit bedrag voor 2018 vindt plaats uit de extra middelen die worden ontvangen i.v.m. de herindeling. De verdere ontwikkeling van de bibliotheek wordt meegenomen in de diverse harmonisatie vraagstukken herindeling.

13. Gemeentehuis

Door de raad van Ten Boer is op 27 mei 2015 de saneringsbegroting vastgesteld. Een onderdeel van deze saneringsbegroting is een saneringstaakstelling op het gemeentehuis van € 20.000,00 te realiseren ingaande 2017. In de begroting 2018 is dit bezuinigingsbedrag opgenomen. De bezuiniging zal, in afwachting van plannen voor het gemeentehuis na herindeling, niet worden gerealiseerd in 2018. Dekking vindt plaats uit de herindelingsmiddelen die de gemeente in 2018 gaat ontvangen. Bij een mogelijke verkoop na herindeling zal een boekwaarde verlies van naar verwachting ongeveer € 230.000,00 optreden. Deze kosten kunnen na herindeling gedekt worden uit de herindelingsmiddelen die de nieuwe gemeente krijgt. De lasten die daarbij vrijvallen zijn dekkingsmiddel voor het bezuinigingsbedrag van € 20.000,00.

14. Sociale werkvoorziening

Er is financieel een risico voor de gemeente ten aanzien van de mensen die uit Ten Boer in de sociale werkvoorziening werkzaam zijn. Het budget dat de werkvoorzieningschappen van het rijk (via de gemeente waar het schap gehuisvest is) ontvangen loopt gestaag terug op basis van macro ontwikkelingen m.b.t. de uitstroom van mensen die geplaatst zijn bij werkvoorzieningsschappen.

Verwachting is dat de uitstroom van mensen die geplaatst zijn vanuit onze gemeente niet gelijk op gaat met de gemiddelde landelijke uitstroom. De uitstroom vanuit Ten Boer is lager dan het landelijke gemiddelde. De bijdrage (het verschil tussen loonkosten en rijksbijdragen) die de gemeente moet betalen zal daardoor stijgen. In de begroting 2018 en meerjarenraming is rekening gehouden met een risico oplopend met € 5.000,00 per jaar. De praktijk zal moeten uitwijzen of dit voldoende is.

15. Bibliotheek: compensatie bezuinigingen provincie

In VGG-verband wordt er gewerkt aan een gezamenlijk opdrachtgeverschap vanuit de 22 gemeenten aan Biblionet Groningen, met gevolgen voor de begrotingssystematiek. Omdat dit werk nog niet is afgerond, hanteert Biblionet voor de begroting 2018 dezelfde opzet als in 2017. De inzet is dat 'de huidige activiteiten zoveel mogelijk worden voortgezet'. Er zit echter spanning tussen enerzijds het beschikbare budget en anderzijds de huidige activiteiten zoveel mogelijk voortzetten. Tot en met 2016 gebruikte Biblionet een deel van de provinciale subsidie voor de kosten van de bedrijfsvoering van de lokale bibliotheken. Op basis van de nieuwe rolverdeling gebaseerd op de Wet Stelsel Openbare Bibliotheken (WSOB, van kracht geworden op 1 januari 2015) subsidieert de Provincie Groningen Biblionet in de cultuurperiode 2017-2020 voor de uitvoering van de wettelijke provinciale taken: IBL (interbibliothecair leenverkeer) en steunfunctietaken (netwerктаak en gemeenschappelijk agenda). Daarnaast kan Biblionet aanspraak doen op het budget voor ontwikkeling van innovatie voor bibliotheekwerk.

Vanaf 2018 komen alle kosten voor bedrijfsvoering integraal voor rekening van de gemeenten. Andere oorzaken van verschil in inkomsten en uitgaven zijn verder ontbreken prijscompensaties op subsidie, terugloop in ledental en investeringen in nieuwe programmaliijnen. Inmiddels is de begroting 2018 van Biblionet ontvangen. Er is als gevolg van de verlegging en verlaging van de provinciale subsidie voor 2018 een tekort van ca. € 6.000. In 2018 vangt Biblionet dit nog op met een in het verleden gevormde bestemmingsreserve Ten Boer. Dit tekort heeft een structureel karakter. In het kader van de herindeling zijn er gesprekken gestart met Groningen over de onderbrenging van de bibliotheek in het Groninger Forum. Uitgangspunt voor deze toekomstige ontwikkeling is de instandhouding van de bibliotheek in Ten Boer.

16. Proces Wierden en Borgen

Wierden en Borgen heeft bezwaar ingediend tegen de aanslag rioolheffing 2014 en volgende jaren. Met Wierden en Borgen en met de adviseurs van Wierden en Borgen zijn de afgelopen jaren diverse gesprekken gevoerd, zowel ambtelijk als bestuurlijk, om tot afspraken te komen m.b.t. afwikkeling van het bezwaar. Het bezwaar richt zich met name op de stellingname van Wierden en Borgen dat de gemeente ten onrechte bepaalde objecten niet aanslaat en verder tegen de onderbouwing van de door te berekenen kosten naar het aanslagbedrag. Alle gemeenten waar onroerend goed staat van Wierden en Borgen hebben een gelijksoortig bezwaar gekregen. Het proces loopt nog. Wij zijn van mening dat het bezwaar ongegrond is. Gesprekken met Wierden en Borgen hebben niet geleid tot een oplossing zodat we nu in het formele traject zitten van bezwaar en beroep. Hierdoor kan het nog lang onduidelijk zijn wat uiteindelijk de uitkomst van de uitspraak op het bezwaar zal zijn. Een inschatting van de omvang van het risico is niet te maken.

17. Kunstgrasvelden

Het afgelopen jaar is er ophef ontstaan over mogelijke gevolgen kunstgrasvelden (met granulaatvulling) voor de gezondheid. Het RIVM heeft aangegeven dat er geen gezondheidsrisico's zijn. Inmiddels spitst de discussie zich toe op de milieuaspecten van het rubbergranulaat. Er is een onderzoek gaande op deze aspecten. Uitkomsten zijn nog onbekend. Risico is dat wellicht het rubbergranulaat van de beide velden moet worden vervangen.

18. Openbare ruimte in relatie tot grootschalig versterking

Het uitvoeren van de versterkingsopgave in het kader van de aardbevingsproblematiek kan ook gevolgen hebben voor de openbare ruimte. Naast herstel van de opgetreden schade (die voor

rekening van veroorzaker zal zijn) kan het ook zijn dat wij als gemeente dan ook werkzaamheden willen uitvoeren in het openbare gebied. Denk aan: ander wegprofiel, meer / minder andere invulling openbaar groen e.d. Hieraan kunnen behoorlijke kosten kleven.

19. Ontwikkeling algemene uitkering

De inhoud van de circulaire gemeentefonds heeft een positief effect gehad op de algemene uitkering en de begroting 2018 en volgende jaren van Ten Boer. Dit komt o.a. doordat de rijksuitgaven hoger worden ingeschat dan in voorgaande circulaire. Door het principe van samen de trap op en af profiteren gemeenten hier van. Hierin schuilt het risico dat de rijksuitgaven toch minder zullen stijgen dan verwacht en dat daardoor de algemene uitkering weer iets zal gaan dalen. Hoeveel is niet in te schatten.

20. Verstrekte garanties

Onderstaand een overzicht van de verstrekte garanties.

Woningstichting Wierden en Borgen		
Hoofdsom	Restant	Garantie
907.195	701.605	50%
1.568.428	188.630	50%
5.000.000	5.000.000	50%
1.179.828	1.179.828	50%
2.000.000	2.000.000	50%
2.300.000	2.300.000	50%
<u>12.955.451</u>	<u>11.370.063</u>	

Stichting Woonzorg Nederland		
Hoofdsom	Restant	Garantie
1.406.000	1.218.533	50%
5.437.000	4.712.067	50%
<u>6.843.000</u>	<u>5.930.600</u>	

Stichting Biblionet Groningen		
Hoofdsom	Restant	Garantie
650.000	579.607	100%
350.000	318.052	100%
<u>1.000.000</u>	<u>897.659</u>	

Risico's vertaald in geld

In onderstaande tabel worden de benoemde risico's vertaald in bedragen. Het op geld zetten van de risico's is moeilijk gelet op het karakter van risico's.

Wat belangrijk is, is dat onderkend wordt dat er risico's zijn en dat een deel van het vrije vermogen aan de kant wordt gezet om risico's af te dekken.

Bij de bepaling van de kans per risico zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

5%	Minimale kans
30%	Komt 1 maal per 2-5 jaar voor
90%	Komt 1 maal per jaar voor
100%	Komt meerdere keren per jaar voor

	Omschrijving risico	Kans	Financieel gevolg	Reëel gevolg
1	Gemeenschappelijke regelingen	90%	<50.000	45.000
2	Bodemsanering	5%	>100.000 <500.000	25.000
3	Grondexploitatie	30%	<200.000	60.000
4	Gronden (niet in exploitatie)	0%	0	0
5	Openeinde regelingen	30%	<50.000	15.000
6	Onderhoud gemeentelijke bezittingen	30%	<50.000	15.000
7	Het sociaal domein	90%	Tussen 0 en 100.000	45.000
8	Garanties leningen	5%	<200.000	10.000
9	Gebouw Sportlaan 2 Ten Boer	0%	0	0
10	Boerderij en woning Woldwijk	30%	<200.000	60.000
11	De Lessenaar Ten Post	30%	<50.000	15.000
12	Bibliotheek	0%	0	0
13	Gemeentehuis	0%	0	0
14	Sociale werkvoorziening	30%	<100.000	30.000
15	Bibliotheek bezuinigingen provincie	30%	PM	PM
16	Proces Wierden en Borgen	0%	PM	PM
17	Kunstgrasvelden	30%	PM	PM
18	Openbare ruimte irt grootschalige versterking	90%	PM	PM
19	Ontwikkeling algemene uitkering	5%	<100.000	5.000
20	Verstrekke garanties	5%	<1.000.000	50.000
	Totaal			375.000

Financiële kengetallen

Algemeen

Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat met ingang van de jaarstukken 2015 in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing vijf financiële kengetallen opgenomen dienen te worden. Deze kengetallen geven op eenvoudige wijze inzicht in de financiële positie van de gemeente.

Deze kengetallen hebben geen functie als normeringinstrument in het kader van het financieel toezicht door de provincies.

Definities kengetallen

Hieronder wordt aangegeven welke vijf financiële kengetallen opgenomen moeten worden en wat de kengetallen inhouden.

Netto schuldquote

Het kengetal “netto schuldquote”, ook wel bekend als de netto schuld als aandeel van de inkomsten, zegt het meest over de financiële vermogenspositie van een gemeente/GR. De netto schuldquote geeft aan of een gemeente/GR investeringsruimte heeft of juist op zijn tellen moet passen. Daarnaast zegt het kengetal ook wat over de flexibiliteit van de begroting. Hoe hoger de schuld is, hoe meer kapitaallasten er zijn (rente en aflossing) waardoor een begroting minder flexibel wordt. De netto schuldquote geeft daarmee een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossing op de exploitatie. In de berekening wordt niet meegenomen waarvoor de schulden zijn aangegaan.

Voor de berekening van de netto schuldquote wordt de netto schuld gedeeld door het totaal van de inkomsten binnen de exploitatie.

Solvabiliteitsratio

De “solvabiliteitsratio” geeft de mate aan waarmee de gemeentelijke bezittingen zijn betaald met eigen middelen. Anders gezegd: het aandeel van het eigen vermogen in het totaal vermogen. Hoe hoger de verhouding eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen, hoe gezonder de gemeente/GR.

Voor de berekening van de solvabiliteitsratio wordt het eigen vermogen gedeeld door het totaal vermogen.

Structurele exploitatieruimte

Het financiële kengetal “structurele exploitatieruimte” geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente/GR in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van structurele lasten en baten en het saldo van structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves te delen door de totale baten.

Grondexploitatie

Het financiële kengetal “grondexploitatie” geeft aan hoe groot de grondpositie (boekwaarde) is ten opzichte van de jaarlijkse baten. Wanneer een gemeente grond tegen de veel lagere prijs van landbouwgrond heeft aangekocht, loopt ze veel minder risico dan wanneer er dure grond is aangekocht.

Voor de berekening van dit kengetal wordt de boekwaarde van niet in exploitatie genomen bouwgronden en de boekwaarde van bouwgronden in exploitatie gedeeld door de totale baten.

Belastingcapaciteit

De OZB is voor gemeenten de belangrijkste eigen belastinginkomst. Het kengetal “lokale lasten” wordt berekend aan de hand van het gemiddeld OZB-tarief. Een hoog gemiddelde OZB-tarief ten opzichte van het landelijk gemiddelde geeft aan in hoeverre de gemeente al gebruik heeft moeten maken van deze optie en dus ook beperkt is in het verkrijgen van extra inkomsten. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert ieder jaar deze lasten in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde waarde in die gemeente.

Voor de berekening van de belastingcapaciteit worden de totale woonlasten van meerpersoonshuishoudens gedeeld door het landelijk gemiddelde van deze woonlasten van het jaar hiervoor.

Overzicht kengetallen

Voor de gemeente Ten Boer zien de financiële kengetallen er als volgt uit:

	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Netto schuldquote	136,92%	150,84%	96,06%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	135,29%	147,30%	92,69%
Solvabiliteitsratio	-58,52%	-49,49%	-7,62%
Structurele exploitatieruimte	28,71%	1,40%	1,33%
Grondexploitatie	22,69%	23,37%	22,59%
Belastingcapaciteit	124,13%	123,28%	124,13%

Toelichting op de kengetallen

Door de gezamenlijke provinciale toezichthouders is besloten om voor het verkrijgen van een goed beeld en duiding van de kengetallen aan te sluiten voor de signaleringswaarden zoals die kunnen worden afgeleid uit de stresstesten voor gemeenten. Er is gekozen voor de indeling in drie categorieën (A, B of C), zonder hieraan een kwalificatie/normering te verbinden. Dit vanwege het argument dat de kengetallen in samenhang moeten worden gezien en een oordeel per kengetal niet gepast zou zijn. Aan de gemeenten wordt overgelaten om een beoordeling van de kengetallen in relatie tot de financiële positie te geven. Wel kan over het algemeen worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest risicovol.

In de tabel hieronder (van de provinciale toezichthouders) is te zien welke waarden bij welke categorie (A, B of C) horen.

Kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Netto schuldquote			
a. zonder correctie doorgeleende gelden	<90%	90-130%	>130%
b. met correctie doorgeleende gelden	<90%	90-130%	>130%
2. Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
3. Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
4. Structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
5. Belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

De provinciale toezichthouders geven aan dat de kengetallen niet van invloed zijn op de toezichtvorm (repressief of preventief begrotingstoezicht). Het criterium daarvoor blijft het structureel en reëel sluitend zijn van de (meerjaren)begroting, zoals opgenomen in artikel 203 van de Gemeentewet.

De ratio's schuldquote vallen met ingang van het begrotingsjaar 2018 in categorie B. We zien een neerwaartse lijn. Dit heeft te maken met de afronding van de artikel 12 status in 2016 met een beschikking van € 7 miljoen waardoor de schuldpositie een stuk beter is geworden.

Ook voor de solvabiliteitsratio geldt dat de afronding van het artikel 12 traject een positief effect heeft op de uitkomst van de berekening. De uitkomst is nog wel steeds negatief omdat de gemeente nog een opdracht heeft om de negatieve reserve de komende jaren weg te werken.

De structurele exploitatieruimte was in de jaarrekening 2016 fors positief. Dit komt door de gevolgen van de saneringsoperatie waardoor er ruimte ontstond binnen de begroting in de aanloop naar de taakstelling in 2018 om jaarlijks € 400.000,00 ruimte te hebben om de negatieve reserve af te boeken. Voor 2018 is de ratio positief. De meerjarenraming geeft aan dat de ruimte de komende jaren groter wordt. En daarmee stijgt dit kengetal.

De ratio voor de grondexploitatie zit redelijk op de norm.

De uitkomst ratio belastingcapaciteit ligt boven de 105%. Dit komt doordat de gemeente Ten Boer in het kader van artikel 12 het OZB-tarief heeft moeten verhogen naar 140% van de landelijke norm en de tarieven voor afval en riolen 100% kostendekkend moest hebben. Dit zal de komende jaren zo blijven.

Conclusie weerstandsvermogen

Het artikel 12 traject is afgerond en binnen de begroting is ruimte gevonden om de negatieve reserve van € 4 miljoen in 10 jaar af te boeken. Er blijft dan aan weerstandscapaciteit beschikbaar een bedrag van afgerond € 1,6 miljoen.

We zien dat de begroting 2018 en de meerjarenbegroting 2019 – 2022 financiële ruimte onder aan de streep hebben.

De hiervoor benoemde risico's tellen op tot een bedrag van € 375.000,00. Met daarbij een aantal PM-posten.

Gelet op bovenstaande is het weerstandsvermogen voldoende om kleine tegenvallers op te kunnen vangen. Het blijft belangrijk om de vinger aan de pols te houden en daar waar mogelijk financiële middelen toe te voegen aan de algemene reserve.